

Nr 262.

Av herr **von Friesen m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 55, med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 1 mars 1940 (nr 117) rörande förbud mot befordran av vissa periodiska skrifter med statliga trafikmedel m. m.

Åtgärden att förbjuda befordran av vissa periodiska skrifter med statliga trafikmedel har alltsedan lagen tillkommit framkallat allvarliga betänkligheter av konstitutionell innebörd. Man kan knappast säga att kritiken minskat i styrka under åren. Första lagutskottet framhåller i sitt utlåtande 1941 att »allvarliga betänkligheter» inom utskottet anförts mot en förlängning av transportförbudsförordningens giltighetstid. I debatten i första kammaren anförde bl. a. utskottets ordförande att »formerna för samhällsreaktionen mot missbruk av tryckfriheten böra enligt min mening regleras i tryckfrihetsförordningen eller i lag som med stöd av denna stiftats enligt § 87 regeringsformen». En reservant inom utskottet fann också det mest betänkliga med lagen vara »den olyckliga sammanblandningen av en administrativ förfoganderätt och ett rättsligt bedömande». Även justitieministern har beträffande förarbetet till 1940 års lag erkänt, att han var fullt medveten om att han befann sig i grundlagens »gränsmarker». Framhållas bör också att första lagutskottet så till vida uttalade sina betänkligheter mot en prolongering 1941, att man begärde en förkortning av lagens giltighetstid mot vad Kungl. Maj:t föreslagit. Detta blev också riksdagens beslut.

Självfallet har intet inträffat som förminskat styrkan i de sålunda rent principiella invändningarna mot lagen. Då riksdagen emellertid tidigare godkänt motiveringen, torde det knappast vara att vänta att riksdagen *nu* finner de konstitutionella betänkligheterna så stora, att den icke önskar medverka till en prolongering av lagen. Andra invändningar mot Kungl. Maj:ts begäran att åter förlänga denna lag torde dock ha större utsikt att denna gång beaktas av riksdagen. Den ena är att Kungl. Maj:t efter fjolårets grundlagsändringar har större möjlighet än hittills att inskrida mot sådana pressalster som man anser utöva en skadlig verksamhet. Den andra är att med lagen uppenbart icke uppnåtts vad som måste ha varit dess huvudsyfte: att försvåra eller omöjliggöra spridandet av sådana som skadliga betecknade tidningar. Kommunisterna erkänna att deras press gått framåt trots — kanske man i vissa fall kan säga tack vare — lagen. Ett tiotal nya kommunistiska tidningar torde ha startats på olika platser i landet.

För många ter det sig också upprörande att den nationalsocialistiska pressen icke drabbas av den moraliska förkastelsedom som ett tidningsförbud i

alla fall utgör. Ensidigheten i tillämpningen utgör en av svagheterna i denna lag. En övervägande opinion i vårt land anser att den nationalsocialistiska pressen är i minst lika hög grad landsskadlig som den kommunistiska. Det förefaller som om utskottet vid sin behandling av propositionen allvarligt borde överväga — därest man ej vill avslå propositionen — om icke de tekniska hindren för nazistiska tidningars bekämpande med transportförbud böra borttagas utan att man därmed öppnar vidare möjligheter för tillämpning av lagen.

Därest riksdagen, som möjligen trots allvarliga betänkligheter av såväl principiell som praktisk natur icke i nuvarande läge vill vägra regeringen den begärda fullmakten, ändå i någon mån önskar begränsa lagens mindre lyckliga verkningar har den ytterligare en möjlighet att ändra lagen. Enligt praxis transportförbjödes nu en tidning under viss tid, varefter — oavsett om tidningen under tiden gjort sig skyldig till förgripliga uttalanden — en automatisk förlängning av giltighetstiden äger rum. Om varken tryckfrihetsåtal med därav följande fällande dom, ej heller beslag å militärförläggning, ej heller konfiskation av enstaka exemplar ägt rum bör icke Kungl. Maj:t tillåtas förlänga transportförbudet för denna tidning. På något sätt bör utskottet i varje fall i sin motivering fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på denna sak.

Med stöd av vad sålunda anförts yrkas alternativt,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 55
eller att — därest detta yrkande icke kan bifallas — riksdagen beslutar sådan ändring i förordningen, att förlängning av transportförbuds giltighet icke kan ske med mindre helt ny anledning härtill framkommit.

Stockholm den 3 mars 1942.

Bertil von Friesen.

Olof Nilsson,
Göteborg.

Aug. Spångberg.
